

ΟΤΑΝ ΠΡΩΤΟΚΑΤΕΒΗΚΑ ΣΤΗ ΣΜΥΡΝΗ, ΔΙΔΩ ΣΩΤΗΡΙΟΥ

ΘΕΜΑ: Οι πρώτες εντυπώσεις του Μανόλη από τη Σμύρνη και η αίσθηση ανεξαρτησίας που δοκιμάζει απελευθερωμένος από την εξουσία του πατέρα και ξεκινώντας τη ζωή του εργαζομένου.

ΒΑΣΙΚΗ ΙΔΕΑ: Οι πρωτόγνωρες εμπειρίες και τα συναισθήματα ενός εφήβου που περνά πρόωρα στην ενηλικίωση αρχίζοντας τη βιοπάλη.

ΕΝΟΤΗΤΕΣ- ΠΛΑΓΙΟΤΙΤΛΟΙ:

1^η ΕΝΟΤΗΤΑ: «Σεπτέμβρης ήταν του 1910... οι περαστικοί». Το άγχος της πρώτης εξόδου στη Σμύρνη.

2^η ΕΝΟΤΗΤΑ: «Μόλις βγήκα... την καρδιά της». Ευχάριστες εντυπώσεις από τον περίπατο στην προκουαία.

3^η ΕΝΟΤΗΤΑ: «Οι άνθρωποι στη Σμύρνη... το σουλάτσο». Περιήγηση στο Φραγκομαχαλά, προσκύνημα στην Αγία Φωτεινή και βόλτα στην αγορά.

4^η ΕΝΟΤΗΤΑ: «Τονε βρήκα τον κυρ φατόρο... για την πλερωμή». Συμφωνία για εργασία στο μαγαζί του Χατζησταυρή.

5^η ΕΝΟΤΗΤΑ: «Όταν βγήκα έξω... δίχως να τρώω ξύλο». Ευχάριστες εντυπώσεις από τη ζωή της πόλης και ο ενθουσιασμός της πρώτης βραδιάς.

ΑΦΗΓΗΤΗΣ

Ενδοδιηγητικός-ομοδιηγητικός (διηγείται την ιστορία του) και η αφήγηση γίνεται με **εστίαση εσωτερική** (αφηγητής=πρόσωπα). Ο αφηγητής συμμετέχει στην ιστορία που αφηγείται ως κεντρικός ήρωας. Στην αφήγηση κυριαρχεί η προοπτική του ώριμου αφηγητή.

ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ:

- Αφήγηση σε α' πρόσωπο (αφηγητής ομοδιηγητικός, εσωτερική εστίαση)- Περιγραφή.
- Μονόλογοι.
- Διάλογοι.
- Σκέψεις του αφηγητή

Χρόνος:

- αναδρομική αφήγηση

- γραμμική με σύντομες αναδρομές
- προλήψεις

ΓΛΩΣΣΑ:

- Απλή δημοτική με το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό ότι περιέχει σε μεγάλο βαθμό το γλωσσικό ιδίωμα των Μικρασιατών Ελλήνων.
- Στοιχεία της καθημερινής ομιλίας και πολλές ξένες λέξεις (αλληλεπίδραση γλωσσών, χωνευτήρι πολιτισμών): Τουρκικές (μαχαλάδες, αραμπάδες, ντάμι, μπόι, σάζι...)
- Ιταλικές (φράγκικος, σουλάτσο, τρούλος, καρότσες...)
- Γαλλικές (αντρέσσα, γλασσάδες...)
- Αγγλικές (ντρίλινο, τράμια...)
- Σλαβική (πρόγκηξε)

ΥΦΟΣ Το ύφος είναι γλαφυρό, περιγραφικό, νοσταλγικό.

ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ:

- Εικόνες
- Μεταφορές
- Παρομοιώσεις
- Προσωποποιήσεις
- Ασύνδετο
- Πολυσύνδετο

ΙΔΕΕΣ – ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ:

- Πρωταγωνιστεί η Σμύρνη των τελευταίων χρόνων πριν από την Καταστροφή.
- Κυριαρχούν οι ζωντανές εντυπώσεις του εφήβου, η χαρά και η μαγεία της πρώτης επαφής με το χώρο και τους ανθρώπους.

Τα ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ και οι ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ του αφηγητή μόλις φτάνει στη Σμύρνη:

- φόβος, δειλία (αρχικά): «σκιάχτηκα», «σαν ξεριζωμένο δεντρί», «έριχνα φοβισμένες ματιές»
- θαυμασμός, έκπληξη (στη συνέχεια): «δεν ήξερα τι να πρωτοδώ και τι να πρωτοχαρώ; Τη θάλασσα; Τα βαποράκια; (...) Ή όλον εκείνο το χαρωπό, ξέγνοιαστο κόσμο που μπαινόβγαίνε με σαματά στις λέσχες και στα καφενεία κι έμοιαζε να ζει πανηγύρι; Κι όχι μια μικρή καθημερινή μέρα δουλειάς!»

- αίσθηση ελευθερίας: «δεν είχα να δώσω λόγο σε κανέναν κι ήμουν για πρώτη φορά αυτεξούσιος, και τότες μ' έπιασε τρελή χαρά»
- χαρά (μετά τη συμφωνία με τον κυρ Μιχαλάκη να δουλέψει): «Όταν βγήκα έξω πετούσα από χαρά (...) Τώρα μπορούσα να χαρώ τη μέρα μου, την πρώτη και μοναδική λεύτερη και ξέγνοιαστη μέρα της ζωής μου»
- όλοι μιλούν ελληνικά (και οι Τούρκοι, κι οι Λεβαντίνοι, κι οι Εβραίοι και οι Αρμεναίοι), αλλά στον Φραγκομαχαλά τα καταστήματα έχουν ξενικό ονόματα.

Ο ήρωας αρχικά «σκιάζεται», γιατί βρίσκεται «μονάχος» σε μια μεγάλη πολιτεία. Νιώθει σαν «ξεριζωμένο δέντρι», μη μπορώντας να συνηθίσει τη μοναξιά και την ανωνυμία της μεγαλούπολης και τις φωνές του απρόσωπου πλήθους. Γρήγορα βρίσκει θάρρος και αυτοπεποίθηση, ενώ νιώθει χαρά για τα καινούρια ρούχα και τα παπούτσια του. Η ζωντάνια και η ομορφιά του πρωτόγνωρου τοπίου του προκαλούν κατάπληξη και απορροφούν τις αισθήσεις του.

Μαγεμένος, θαμπωμένος, χαρούμενος, ελεύθερος, χάνεται μέσα στο πλήθος. Μεταμορφωμένος, θέλει να τα δει όλα και αρχίζει να ονειρεύεται.

Οι ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ του αφηγητή. Θυμάται:

- τα μαθήματα του δασκάλου Π. Λαρίου από το βιβλίο «Χρηστοθήθεια»
- τις ιστορίες του Χριστού του οργανοπαίκτη για την ομορφιά της Σμύρνης
- την επίσκεψη με τη μάνα του στην εκκλησία, όταν ήταν μικρός και το πελώριο μάτι του Θεού
- τη φτώχεια, τη χαμηλή κοινωνική θέση και τον ξυλοδαρμό από τον πατέρα του («εδώ στη Σμύρνη θα μπορούσα να κάνω όνειρα, δίχως να τρώω ξύλο», «Κυρ δάσκαλε, να με συμπαθάς. Αεροκοπανιτζή δεν τονε θέλω τον υγιό μου. Εμείς είμαστε ρεσπέρηδες(=αγρότες), και χρειαζούμαστε χέρια».

ΦΥΛΕΣ, ΕΘΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ της Σμύρνης:

- Έλληνες,
- Τούρκοι,
- Εβραίοι,
- Λεβαντίνοι (Ευρωπαίοι)

=

- Έντονη κοινωνική ζωή
- Κοσμοπολίτικος χαρακτήρας
- Πολυεθνικό-πολυπολιτισμικό περιβάλλον

ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1^η Ομάδα

Ον/μα:

1^η ενότητα: «Σεπτέμβρης ήταν του 1910... οι περαστικοί».

Αφού μελετήσετε την 1^η ενότητα του κειμένου να απαντήσετε στις εξής ερωτήσεις:

1. Να δώσετε έναν πλαγιότιτλο για την ενότητα
2. Ποιους αφηγηματικούς τρόπους εντοπίζετε στην ενότητα αυτή (Αφήγηση, Περιγραφή, Μονόλογοι, Διάλογοι, Σκέψεις του αφηγητή); Να δώσετε ένα παράδειγμα για τον καθένα που θα βρείτε.
3. Εντοπίστε χωρία όπου υπάρχει αναδρομή στο παρελθόν ή πρόληψη.
4. Εντοπίστε λέξεις ή φράσεις από το κείμενο που αποτελούν ιδιωματισμούς της Μικράς Ασίας ή ξένο λεξιλόγιο Τουρκικές, Ιταλικές, Γαλλικές, Αγγλικές, Σλαβική .
5. Βρείτε δύο εκφραστικά μέσα που υπάρχουν στην ενότητα αυτή.
6. Ποια συναισθήματα του Αφηγητή κυριαρχούν στην ενότητα αυτή;

2^η Ομάδα

Ον/μα:

2^η ΕΝΟΤΗΤΑ: «Μόλις βγήκα... την καρδιά της».

Αφού μελετήσετε την 2^η ενότητα του κειμένου να απαντήσετε στις εξής ερωτήσεις:

1. Να δώσετε έναν πλαγιότιτλο για την ενότητα
2. Ποιους αφηγηματικούς τρόπους εντοπίζετε στην ενότητα αυτή (Αφήγηση, Περιγραφή, Μονόλογοι, Διάλογοι, Σκέψεις του αφηγητή); Να δώσετε ένα παράδειγμα για τον καθένα που θα βρείτε.
3. Εντοπίστε χωρία όπου υπάρχει αναδρομή στο παρελθόν ή πρόληψη.
4. Εντοπίστε λέξεις ή φράσεις από το κείμενο που αποτελούν ιδιωματισμούς της Μικράς Ασίας ή ξένο λεξιλόγιο Τουρκικές, Ιταλικές, Γαλλικές, Αγγλικές, Σλαβική .
5. Βρείτε δύο εκφραστικά μέσα που υπάρχουν στην ενότητα αυτή.
6. Ποια συναισθήματα του Αφηγητή κυριαρχούν στην ενότητα αυτή και ποιες αναμνήσεις ξυπνούν στο μυαλό του , όταν αντικρίζει την πολιτεία ;

3^η Ομάδα

Ον/μα:

3^η ΕΝΟΤΗΤΑ: «Οι άνθρωποι στη Σμύρνη... το σουλάτσο».

Αφού μελετήσετε την 3^η ενότητα του κειμένου να απαντήσετε στις εξής ερωτήσεις:

1. Να δώσετε έναν πλαγιότιτλο για την ενότητα

2. Ποιους αφηγηματικούς τρόπους εντοπίζετε στην ενότητα αυτή (Αφήγηση, Περιγραφή, Μονόλογοι, Διάλογοι, Σκέψεις του αφηγητή); Να δώσετε ένα παράδειγμα για τον καθένα που θα βρείτε.
3. Εντοπίστε χωρία όπου υπάρχει αναδρομή στο παρελθόν ή πρόληψη.
4. Εντοπίστε λέξεις ή φράσεις από το κείμενο που αποτελούν ιδιωματισμούς της Μικράς Ασίας ή ξένο λεξιλόγιο Τουρκικές, Ιταλικές, Γαλλικές ,Αγγλικές, Σλαβική
5. Βρείτε δύο εκφραστικά μέσα που υπάρχουν στην ενότητα αυτή
6. Ποια συναισθήματα του Αφηγητή κυριαρχούν στην ενότητα αυτή και ποιες αναμνήσεις ξυπνούν στο μυαλό του , όταν αντικρίζει την πολιτεία ;

4^η Ομάδα

Ον/μα:

4^Η ΕΝΟΤΗΤΑ: «Τονε βρήκα τον κυρ φατόρο... για την πλερωμή».

Αφού μελετήσετε την 4^η ενότητα του κειμένου να απαντήσετε στις εξής ερωτήσεις:

1. Να δώσετε έναν πλαγιότιτλο για την ενότητα
2. Ποιους αφηγηματικούς τρόπους εντοπίζετε στην ενότητα αυτή (Αφήγηση, Περιγραφή, Μονόλογοι, Διάλογοι, Σκέψεις του αφηγητή); Να δώσετε ένα παράδειγμα για τον καθένα που θα βρείτε.
3. Εντοπίστε χωρία όπου υπάρχει αναδρομή στο παρελθόν ή πρόληψη.
4. Εντοπίστε λέξεις ή φράσεις από το κείμενο που αποτελούν ιδιωματισμούς της Μικράς Ασίας ή ξένο λεξιλόγιο Τουρκικές, Ιταλικές, Γαλλικές ,Αγγλικές, Σλαβική .
5. Βρείτε δύο εκφραστικά μέσα που υπάρχουν στην ενότητα αυτή.
6. Ποιες εντυπώσεις προκαλούνται στον ήρωα όταν βρίσκεται στο μαγαζί του Χατζησταυρή; Πώς περιγράφεται ο Χατζησταυρή;

5^η Ομάδα

Ον/μα:...

5^Η ΕΝΟΤΗΤΑ: «Όταν βγήκα έξω... δίχως να τρώω ξύλο».

Αφού μελετήσετε την 5^η ενότητα του κειμένου να απαντήσετε στις εξής ερωτήσεις:

1. Να δώσετε έναν πλαγιότιτλο για την ενότητα
2. Ποιους αφηγηματικούς τρόπους εντοπίζετε στην ενότητα αυτή (Αφήγηση, Περιγραφή, Μονόλογοι, Διάλογοι, Σκέψεις του αφηγητή); Να δώσετε ένα παράδειγμα για τον καθένα που θα βρείτε.
3. Εντοπίστε χωρία όπου υπάρχει αναδρομή στο παρελθόν ή πρόληψη.
4. Εντοπίστε λέξεις ή φράσεις από το κείμενο που αποτελούν ιδιωματισμούς της Μικράς Ασίας ή ξένο λεξιλόγιο Τουρκικές, Ιταλικές, Γαλλικές ,Αγγλικές, Σλαβική .
5. Βρείτε δύο εκφραστικά μέσα που υπάρχουν στην ενότητα αυτή.
6. Ποια συναισθήματα κατακλύζουν τον αφηγητή στην ενότητα αυτή;

6^η Ομάδα

Ον/μα:

1. Ποιες μνήμες ξυπνούν στο μυαλό του αφηγητή καθώς αντικρίζει τη μεγάλη πολιτεία;
2. Ποιες φυλές, έθνη, και πολιτισμοί αναφέρονται στο κείμενο; Πώς περιγράφεται η κοινωνική ζωή της πόλης;
3. Πώς περιγράφεται η ζωή του αφηγητή στο χωριό (εντοπίστε αντίστοιχα χωρία από το κείμενο).
4. Δίνοντας χωρία από το κείμενο, επιβεβαιώστε την άποψη ότι στη Σμύρνη ο αφηγητής αισθάνεται ευτυχισμένος.